

Bewegen als onderdeel van de gebiedsaanpak

7 herkenbare obstakels

... en hoe NPLV-programmabureaus die overwinnen

Oktober 2026

Beweegalliantie

white paper

Inhoudsopgave

Inleiding	**3**
De rol van bewegen binnen de NPLV-aanpak	3
Er ligt al een stevig fundament	3
Zeven terugkerende obstakels	**4**
Van obstakel naar handelingsperspectief	4
OBSTAKEL 1 / Versnippering van initiatieven	5
OBSTAKEL 2 / Gebrek aan structurele borging	7
OBSTAKEL 3 / Onvoldoende integrale samenwerking	10
OBSTAKEL 4 / Eigenaarschap en regie zijn onduidelijk	12
OBSTAKEL 5 / Bewegen is nog onvoldoende ingebed in beleid	14
OBSTAKEL 6 / Bewonersparticipatie blijft ingewikkeld	17
OBSTAKEL 7 / Ambities worden nog onvoldoende vertaald naar uitvoering	19
Van obstakel naar beweging	**22**
Over de Beweegalliantie	**23**

Inleiding

In NPLV-gebieden ontbreekt het zelden aan energie of goede ideeën. De uitdaging is om initiatieven, mensen en middelen zo te organiseren dat bewegen een blijvend onderdeel wordt van de gebiedsaanpak. Daarbij lopen programmabureaus tegen herkenbare obstakels aan rond samenhang, samenwerking, eigenaarschap, beleid, uitvoeringskracht, bewonersparticipatie en borging.

Deze white paper brengt zeven van die terugkerende obstakels in beeld. Je leest hoe andere NPLV-gebieden ermee omgaan en welke handelingsperspectieven helpen om van losse initiatieven toe te werken naar een samenhangende en duurzame beweegaanpak.

De rol van bewegen binnen de NPLV-aanpak

Bewegen draagt bij aan veel van de opgaven die in NPLV-gebieden samenkomen. Het helpt bewoners om gezond en actief te blijven, ondersteunt de motorische en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren en kan mentale gezondheid en zelfredzaamheid versterken.

De waarde gaat verder dan gezondheid alleen. Bewegen brengt mensen samen, vergroot deelname en betrokkenheid en kan de leefbaarheid en sociale veiligheid versterken. De grootste impact ontstaat wanneer bewegen niet als los project wordt georganiseerd, maar wordt verbonden aan doelen, netwerken en ontwikkelingen die al in het gebied aanwezig zijn.

De vraag is niet óf bewegen bijdraagt, maar hoe je die bijdrage structureel organiseert.

Er ligt al een stevig fundament

In veel NPLV-gebieden worden al belangrijke stappen gezet. Lokale actieplannen krijgen vorm, beweegparagrafen vinden hun plek in gebiedsplannen en partners werken steeds vaker samen, over domeinen heen. Ook lokale netwerken worden sterker en de kennisdeling tussen gebieden groeit.

Met behulp van het begeleidingsmodel van de Beweegalliantie werken programmabureaus en partners op lokaal niveau bovendien gerichter aan duurzame samenwerking, gedeeld eigenaarschap en een sterkere verbinding tussen beleid en uitvoering. De opgave is om voort te bouwen op wat er is, werkende aanpakken beter met elkaar te verbinden en de beweging die op gang is gekomen verder te versterken en te borgen.

Zeven terugkerende obstakels

Uit gesprekken met en analyses over NPLV-programmabureaus en lokale partners komen zeven obstakels steeds opnieuw naar voren:

1. **Versnippering van initiatieven**
2. **Gebrek aan structurele borging**
3. **Onvoldoende integrale samenwerking**
4. **Eigenaarschap en regie zijn onduidelijk**
5. **Bewegen is nog onvoldoende ingebed in beleid**
6. **Bewonersparticipatie blijft complex**
7. **Ambities worden nog onvoldoende vertaald naar uitvoering**

De obstakels verschillen per gebied in vorm en omvang, maar zijn opvallend herkenbaar. In de volgende hoofdstukken staat steeds één vraag centraal: welke keuze helpt om van het obstakel naar beweging te komen?

Van obstakel naar handelingsperspectief

De handelingsperspectieven van de Beweegalliantie helpen om van herkenning naar actie te komen. Ze bieden geen vaste blauwdruk, maar geven richting aan wat in een gebied nodig kan zijn om bewegen beter te organiseren en structureel te verankeren.

Daarbij staan drie manieren van handelen centraal: **verbinden**, **versterken** en **aanjagen**. Soms is het nodig om partijen, domeinen en bestaande initiatieven beter met elkaar te verbinden. In andere situaties ligt de nadruk op het versterken van wat al werkt, bijvoorbeeld door meer eigenaarschap, capaciteit of structurele borging te organiseren. En soms is een extra impuls nodig om een onderwerp op de agenda te zetten of een ontwikkeling op gang te brengen.

Door deze handelingsperspectieven passend bij de lokale opgave in te zetten, ontstaat er een integrale aanpak. Zo krijgt bewegen niet alleen een vaste plek in beleid, programma's en uitvoering, maar wordt het ook een steeds vanzelfsprekender onderdeel van de leefomgeving en het dagelijks leven van inwoners.

OBSTAKEL 1

Versnippering van initiatieven

In veel NPLV-gebieden gebeurt er al veel rond bewegen. Scholen, welzijnspartijen, zorgorganisaties, buurtsportcoaches en bewonersinitiatieven zetten zich ieder op hun eigen manier in voor een gezonde en actieve wijk.

Toch vormen al die activiteiten niet automatisch één samenhangende aanpak. Initiatieven ontstaan vaak vanuit verschillende opdrachten, budgetten en beleidsdomeinen. Partners weten niet altijd van elkaar wat er loopt, werken soms aan vergelijkbare doelen en bereiken voor een deel dezelfde bewoners.

Daardoor blijven kansen liggen. Kennis en capaciteit worden onvoldoende gedeeld, succesvolle initiatieven groeien moeilijk door en andere groepen blijven juist buiten beeld. Ook is het lastig om samen te bepalen welke activiteiten het meest bijdragen aan de doelen van het gebied.

De eerste stap is daarom niet altijd 'iets nieuws beginnen'. Vaak helpt het meer om eerst zichtbaar te maken wat er al is, waar overlap zit en welke initiatieven elkaar kunnen versterken.

De kernvraag: hoe maak je zichtbaar wat er al gebeurt, zodat losse initiatieven elkaar kunnen versterken?

Herkenbaar?

- Niemand heeft een compleet beeld van wat er al gebeurt.
- Meerdere partijen werken aan vergelijkbare doelen zonder elkaar goed te vinden.
- Nieuwe pilots worden gestart, terwijl bestaande initiatieven nog niet zijn verbonden of opgeschaald.

PRAKTIJKVOORBEELD

Woensel-Zuid brengt het lokale speelveld in kaart

Aan initiatieven geen gebrek in Woensel-Zuid. Rond gezondheid, bewegen, welzijn, ontmoeting en zorg gebeurt al veel. Toch blijven de gezondheidsachterstanden groot en weten bewoners, professionals en organisaties elkaar niet altijd te vinden. De vraag werd daarom niet wat er nog bij moest, maar: zien we eigenlijk wel wat er al is?

Vanuit die vraag is in Oud Woensel de Werkplaats Gezondheid gestart. Geen nieuw project naast alles wat al loopt, maar een plek om samen te leren, te verbinden en verder te ontwikkelen.

Tijdens een gezamenlijke bijeenkomst werden bestaande initiatieven letterlijk op de kaart gezet. Zo werd in één oogopslag zichtbaar waar al veel energie zit, waar organisaties aan vergelijkbare doelen werken en waar nog blinde vlekken liggen.

De Werkplaats Gezondheid is een initiatief van de Beweegalliantie, Fontys Hogeschool en T-HUIS en maakt deel uit van Pact Woensel-Zuid. De kaart is geen eindproduct. Ze vormt het vertrekpunt voor keuzes: waar kunnen partijen op korte termijn al samen optrekken en waar kan de samenwerking echt verschil maken?

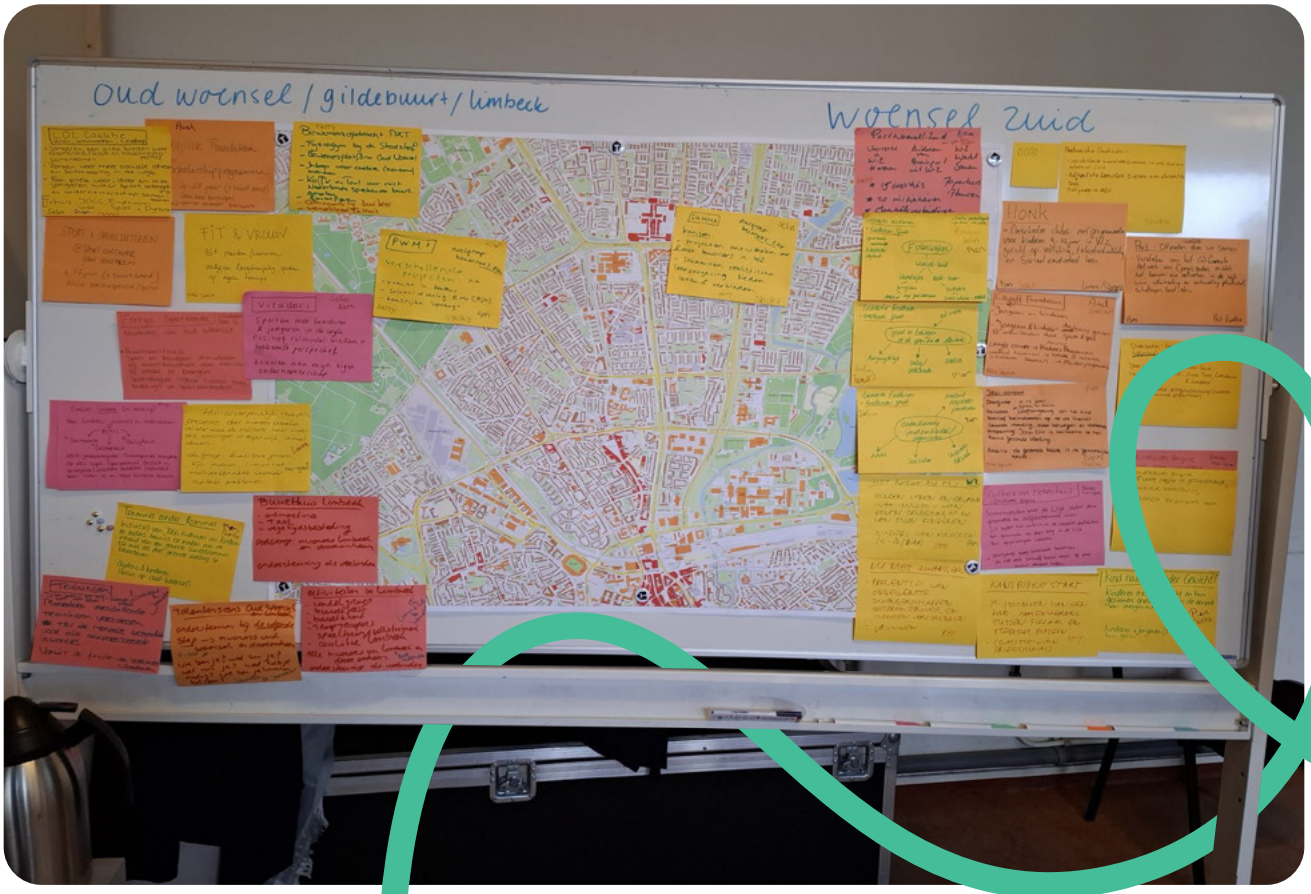

Foto: Stephan Pauly

HANDELINGSPERSPECTIEF

Breng het lokale speelveld letterlijk in kaart

Nodig bewoners, professionals en organisaties uit om initiatieven, netwerken en ontmoetingsplekken op een wijkkaart te zetten. Bespreek daarna waar verbinding mogelijk is, welke groepen nog onvoldoende worden bereikt, waar de kansen liggen (op de korte en lange termijn) en welke gezamenlijke stap als eerste nodig is.

OBSTAKEL 2

Gebrek aan structurele borging

Veel initiatieven beginnen met tijdelijke financiering. Dat biedt ruimte om iets uit te proberen en samenwerking op gang te brengen. Maar juist wanneer een aanpak begint te werken, komt de vraag: hoe nu verder?

Subsidies lopen af, projectmedewerkers vertrekken of een enthousiaste kartrekker krijgt andere taken. De kennis, relaties en energie die zijn opgebouwd, verdwijnen dan soms net zo snel als ze zijn ontstaan. Wat eerst een veelbelovende aanpak was, blijft achter als een los project zonder vervolg.

Structurele borging gaat daarom over meer dan nieuwe financiering vinden. Het vraagt ook om duidelijke keuzes. Welke aanpak verdient een vaste plek? Bij welke beleidsdoelen sluit deze aan? Wie wordt verantwoordelijk voor de voortgang? En welke partijen zijn bereid om tijd, capaciteit of middelen bij te dragen?

Die gesprekken worden vaak pas gevoerd wanneer het einde van een project in zicht komt. Dan is de tijd om de aanpak goed te verankeren meestal beperkt. Borging begint daarom niet aan het einde, maar al tijdens de ontwikkeling en uitvoering.

De kernvraag: hoe voorkom je dat een werkende aanpak verdwijnt zodra het project of de subsidie stopt?

Herkenbaar?

- De continuïteit komt pas ter sprake als de subsidie bijna afloopt.
- Een aanpak is sterk afhankelijk van één kartrekker of projectmedewerker.
- Na een succesvolle pilot is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het vervolg.

PRAKTIJKVOORBEELD

De Dynamische Schooldag krijgt een vaste plek in Amsterdam Nieuw-West

Kinderen brengen een groot deel van de schooldag zittend door, terwijl juist de afwisseling tussen zitten en bewegen belangrijk is. Bewegen draagt bij aan hun welbevinden, concentratie en plezier op school.

Goed leren bewegen begint bij goed bewegingsonderwijs, met een belangrijke rol voor de vakleerkracht. Maar om kinderen gedurende de héle schooldag in beweging te krijgen, is meer nodig. Bewegen hoort dan niet alleen thuis in de gymzaal, maar ook in de klas, op het plein en in de schoolcultuur.

Bron: HvA

Met de Dynamische Schooldag kiest Amsterdam Nieuw-West voor zo'n bredere aanpak. Bewegen krijgt er niet alleen vorm in losse momenten, maar wordt steeds meer onderdeel van het lesprogramma en de dagelijkse routine op school. Leerlingen krijgen verspreid over de dag extra beweegmomenten en leerkrachten worden ondersteund om bewegen ook buiten de gymles een plek te geven.

Dat vraagt om meer dan een verzameling activiteiten. Scholen, de gemeente, sportorganisaties en welzijnspartijen werken langdurig samen aan de uitvoering en verdere ontwikkeling van de aanpak. Daarbij wordt bewegen verbonden aan bredere doelen rond gezondheid, welzijn, kansengelijkheid en leerprestaties.

Ook wordt geïnvesteerd in de kennis en vaardigheden van leerkrachten. Daardoor blijft de aanpak niet afhankelijk van tijdelijke inzet of externe aanbieders, maar groeit het eigenaarschap binnen de school zelf.

Juist daarin zit de structurele borging. Bewegen wordt niet toegevoegd als iets extra's, maar krijgt een vaste plek in het onderwijs, de samenwerking rond de school en de bredere wijk- en onderwijsaanpak van Nieuw-West. Zo groeit een losse interventie uit tot een manier van werken die onderdeel wordt van de gewone schooldag.

HANDELINGSPERSPECTIEF

Structureel verankeren in beleid én praktijk

Structurele borging ontstaat wanneer bewegen niet alleen terugkomt in activiteiten, maar ook in routines, deskundigheid, verantwoordelijkheid en beleid. De Dynamische Schooldag in Amsterdam Nieuw-West laat zien hoe dat eruit kan zien: onderwijs, gemeente, sport en welzijn werken samen aan doelen rond gezondheid, kansengelijkheid en de ontwikkeling van kinderen.

Door professionals toe te rusten en bewegen expliciet te verbinden aan bestaande doelen, middelen en de brede wijkaanpak, krijgt het een vaste plek in beleid, samenwerking en uitvoering. Zo wordt de aanpak minder afhankelijk van tijdelijk geld, externe aanbieders of één kartrekker en groeit bewegen uit tot een vanzelfsprekend onderdeel van de schooldag en het systeem daaromheen.

OBSTAKEL 3

Onvoldoende integrale samenwerking

Bewegen raakt aan veel verschillende opgaven binnen een NPLV-gebied. Het kan bijdragen aan gezondheid, ontmoeting, kansengelijkheid, participatie, onderwijs, veiligheid en een aantrekkelijke leefomgeving. Toch wordt het in de praktijk nog vaak benaderd als een afzonderlijk onderwerp, vooral vanuit sport of gezondheid.

Daardoor blijven kansen liggen. Een school werkt aan kansengelijkheid, een gebiedsteam aan de openbare ruimte en jongerenwerk aan participatie, terwijl bewegen binnen al deze opgaven een rol kan spelen. Wanneer ieder domein vanuit de eigen opdracht blijft werken, ontstaat al snel een verzameling losse plannen en activiteiten.

Integraal samenwerken begint bij een gezamenlijk beeld van wat er in de wijk nodig is. Vanuit die opgave kunnen partijen bepalen waar hun eigen bijdrage ligt en waar samenwerking nodig is. Dat vraagt om een gedeelde taal, duidelijke keuzes en ruimte om over de grenzen van de eigen organisatie heen te werken.

De uitdaging is om bewegen niet als extra thema toe te voegen, maar het onderdeel te maken van bredere ontwikkelingen die al lopen.

De kernvraag: hoe verbind je bewegen aan de gezamenlijke opgaven in de wijk, zonder er opnieuw een los programma van te maken?

Herkenbaar?

- Bewegen wordt vooral besproken aan de tafel van sport of gezondheid.
- Verschillende domeinen werken aan dezelfde wijk, maar vanuit afzonderlijke plannen en doelen.
- De meerwaarde van bewegen wordt gezien, maar nog niet vertaald naar ieders eigen opdracht.

PRAKTIJKVOORBEELD

Tilburg NoordWest verbindt bewegen aan drie wijkopgaven

In Tilburg NoordWest wordt bewegen verbonden aan drie opgaven die in het dagelijks leven van bewoners samenkomen: onderwijs, gebiedsontwikkeling en sociale activering van jongeren.

De aanpak kent drie sporen: Integrale Kindcentra en onderwijs, gezonde leefomgeving en gebiedsontwikkeling, en sociale activering van jongeren en re-integratie. De uitvoering ligt bij lokale partijen die de wijk en de bestaande ontwikkelingen kennen.

De Beweegalliantie brengt relevante partijen en kennis bij elkaar, bewaakt de samenhang tussen de drie sporen en ondersteunt de vertaling naar uitvoering. Daardoor krijgen de sporen niet ieder een eigen beweeg-project, maar dragen zij samen bij aan de ontwikkeling van de wijk.

De meerwaarde zit in de verbinding tussen plek, programma en bewoners. Een beweegvriendelijke plek krijgt pas betekenis wanneer mensen zich er welkom voelen en een aanpak voor jongeren wordt sterker wanneer die aansluit op onderwijs, leefomgeving en kansen op werk.

Foto: Joris Buijs

HANDELINGSPERSPECTIEF

Van gezamenlijke wijkopgave naar actieplan

Zet niet het beweegaanbod, maar de gezamenlijke wijkopgave centraal. Breng partijen uit bijvoorbeeld onderwijs, gebiedsontwikkeling en sociale activering samen en onderzoek waar bewegen binnen die opgaven verschil kan maken.

Net als Tilburg NoordWest kun je hier de Whole System in the Room-aanpak voor inzetten. Dit helpt om obstakels, kansen en ieders mogelijke bijdrage zichtbaar te maken. Vertaal dat gezamenlijke beeld vervolgens naar een concreet actieplan met heldere afspraken, verantwoordelijkheden en vervolgstappen. Zo voorkom je losse sporen en ontstaat één samenhangende aanpak voor de wijk.

OBSTAKEL 4

Eigenaarschap en regie zijn onduidelijk

Binnen een NPLV-gebied zijn vaak veel partijen betrokken bij het thema bewegen. Gemeenten, programmabureaus, scholen, welzijnsorganisaties, zorgpartijen, bewonersinitiatieven en andere lokale partners leveren allemaal een bijdrage. Toch is niet altijd duidelijk wie het overzicht bewaakt en de samenwerking verder brengt.

Goede ideeën kunnen daardoor blijven liggen. Soms is er een enthousiaste kartrekker, maar ontbreekt tijd, positie of mandaat. Duidelijk eigenaarschap betekent niet dat één partij alles uitvoert. Het betekent wel dat helder is wie de samenhang bewaakt, wie kan besluiten en welke verantwoordelijkheid bij partners ligt.

Zonder die duidelijkheid blijft samenwerking afhankelijk van persoonlijk enthousiasme en toevallige contacten.

De kernvraag: wie houdt de beweging op gang en zorgt dat gezamenlijke afspraken ook daadwerkelijk worden uitgevoerd?

Herkenbaar?

- Afspraken worden gemaakt, maar krijgen niet altijd een vervolg.
- Het is onduidelijk wie de voortgang bewaakt of besluiten neemt.
- Een kartrekker voelt zich verantwoordelijk, maar heeft onvoldoende tijd, positie of mandaat.

PRAKTIJKVOORBEELD

Arnhem-Oost houdt bewegen verbonden aan de brede wijkaanpak

In Arnhem-Oost is sport en bewegen geen los thema. Het programma zet bewegen juist in om bredere opgaven in de wijk aan te pakken. Kinderen, jongeren en volwassenen worden gestimuleerd om dagelijks meer te bewegen en te sporten als onderdeel van een gezonde leefstijl.

En dat zie je terug in de wijk. Schoolpleinen zijn beweegvriendelijk, speel- en sportvoorzieningen nodigen uit om actief te zijn en veilige wandel- en fietsroutes maken dagelijks bewegen makkelijker. Ook openbare ontmoetingsplekken krijgen een dubbele functie: ze brengen mensen samen én nodigen uit om in beweging te komen.

Ook na schooltijd worden kinderen en jongeren gestimuleerd om mee te doen aan sport, buitenspelen en wijkactiviteiten. Tegelijk worden sportverenigingen, buurtsportcoaches en welzijnsorganisaties betrokken om inwoners te bereiken, met elkaar te verbinden en de sociale samenhang in de wijk te versterken.

Arnhem-Oost laat daarmee zien dat regie niet altijd vraagt om een apart beweegprogramma. Door bewegen bewust te verbinden aan onderwijs, gezondheid, welzijn en de openbare ruimte, wordt het een middel om op meerdere plekken tegelijk te werken aan gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en participatie.

HANDELINGSPERSPECTIEF

De integrale wijkaanpak

De kracht van dit voorbeeld zit in de verbinding. Wanneer sport en bewegen niet op zichzelf staan, maar worden meegenomen in onderwijs, gezondheid, welzijn en de openbare ruimte, ontstaat samenhang tussen beleid en uitvoering. Gemeenten, scholen, zorg, welzijn, woningcorporaties, sportaanbieders en bewoners versterken zo elkaars inzet. Door die samenhang actief te organiseren, blijft bewegen gekoppeld aan de gezamenlijke doelen

voor de wijk en ontstaat er meer duidelijkheid over rollen, verantwoordelijkheid en vervolg. Stap voor stap groeit er zo een lokaal beweegecosysteem waarin inwoners dichtbij huis worden uitgenodigd en ondersteund om dagelijks meer te bewegen.

OBSTAKEL 5

Bewegen is nog onvoldoende ingebed in beleid

In veel NPLV-gebieden zien partijen de waarde van bewegen. Toch krijgt het niet vanzelfsprekend een vaste plek in gebiedsplannen, beleidsdoelen, investeringsbesluiten en de dagelijkse werkwijze van organisaties.

Zonder die verankering blijft bewegen kwetsbaar. Het wordt gemakkelijk gezien als een aanvullende activiteit die alleen doorgaat zolang er tijdelijk geld, extra capaciteit of een enthousiaste medewerker beschikbaar is. Ook is de bijdrage aan doelen rond gezondheid, leefbaarheid, kansengelijkheid en participatie vaak onvoldoende zichtbaar.

Inbedding in beleid begint met het expliciet verbinden van bewegen aan bestaande gebiedsdoelen. Vervolgens moet duidelijk worden wat die verbinding praktisch betekent: welke maatregelen worden genomen, welke partijen zijn verantwoordelijk, welke middelen zijn nodig en hoe wordt voortgang gevolgd?

Een plan op papier is daarbij geen eindpunt. De kracht zit in het gezamenlijke proces waarin partners keuzes maken en bewegen onderdeel wordt van reguliere besluitvorming en uitvoering.

De kernvraag: hoe geef je bewegen een vaste plek in de gebiedsaanpak, in plaats van een plek naast de gebiedsaanpak?

Herkenbaar?

- Bewegen staat wel in de ambitie, maar nauwelijks in concrete beleidsdoelen of maatregelen.
- De aanpak is afhankelijk van losse projecten en tijdelijke middelen.
- De verbinding met doelen rond onderwijs, leefbaarheid, participatie en gezondheid blijft impliciet.

PRAKTIJKVOORBEELD

Heerlen-Noord maakt bewegen onderdeel van wijkontwikkeling

Hoe zorg je dat bewegen echt onderdeel wordt van wijkontwikkeling? In Heerlen-Noord is hiervoor een Integraal Sociaal Beweegplan ontwikkeld. Daarin wordt bewegen verbonden aan bredere opgaven rond kansengelijkheid, leefbaarheid, gezondheid en meedoen.

Het Integraal Sociaal Beweegplan van Heerlen-Noord kreeg landelijke erkenning.

Het plan brengt niet alleen activiteiten bij elkaar, maar geeft ook richting aan samenwerking en uitvoering. Daardoor wordt bewegen niet uitsluitend vanuit één beleidsdomein benaderd, maar als middel om aan verschillende doelen in het gebied bij te dragen.

Wat dat oplevert? Een jaar na de lancering bevat vrijwel ieder bestedingsvoorstel binnen de alliantie een beweegparagraaf. Ook krijgt bewegen steeds meer ruimte in het onderwijs en jongerenwerk, bij verenigingen en in plannen voor woningen en de openbare ruimte.

De landelijke aandacht voor het plan opende bovendien nieuwe deuren. Zo werd Heerlen een van de drie gemeenten in de landelijke pilot met de Sportpas en selecteerde de KNVB drie verenigingen in Heerlen-Noord voor een pilot rond jeugdondersteuning. Zo werkt het plan door in de wijk én ver daarbuiten.

HANDELINGSPERSPECTIEF

Routekaart Sociaal Beweegplan

Van het beweegplan is ook een routekaart gemaakt met lessen, ervaringen en praktische tips voor andere NPLV-gebieden. Deze routekaart deelt de lessen uit Heerlen-Noord en helpt andere NPLV-gebieden om samenwerking te organiseren en concrete acties te formuleren. Gebruik de routekaart als startpunt voor het gesprek: wat speelt in onze wijk, wie hebben we nodig en welke stappen passen bij onze lokale context?

OBSTAKEL 6

Bewonersparticipatie blijft ingewikkeld

Bewonersparticipatie is een belangrijk uitgangspunt binnen NPLV, maar in de praktijk is het niet altijd eenvoudig om bewoners duurzaam te betrekken. Een bijeenkomst organiseren of reacties ophalen betekent nog niet dat bewoners zich mede-eigenaar voelen van de aanpak.

Vertrouwen ontstaat door langdurige aanwezigheid, herkenbare gezichten en zichtbare resultaten. Bewoners moeten ervaren dat hun kennis serieus wordt genomen en dat hun inbreng daadwerkelijk invloed heeft. Wanneer plannen al grotendeels vaststaan, voelt participatie al snel als een verplicht onderdeel in plaats van een gezamenlijke ontwikkeling.

Ook bereikt een algemene uitnodiging niet vanzelf de mensen die minder snel aansluiten bij formele overleggen. Sleutelpersonen en bewoners die de wijk, taal en dagelijkse werkelijkheid kennen, kunnen een belangrijke brug vormen tussen organisaties en verschillende groepen bewoners.

Duurzame participatie vraagt daarom om meer dan luisteren. Het betekent ruimte geven om zelf initiatief te nemen, beslissingen te beïnvloeden en verantwoordelijkheid te dragen voor wat in de wijk ontstaat.

De kernvraag: hoe geef je bewoners niet alleen een stem, maar ook echte invloed en ruimte om zelf te handelen?

Herkenbaar?

- Bewoners worden vooral gevraagd om te reageren op plannen die al grotendeels vaststaan.
- Steeds dezelfde actieve bewoners sluiten aan, terwijl andere groepen buiten beeld blijven.
- Na een bijeenkomst is niet altijd zichtbaar wat er met de inbreng is gedaan.

PRAKTIJKVOORBEELD

Gezondheidscoaches bouwen vanuit de wijk in Zaandam Oost

In Zaandam Oost hebben bewoners een training tot gezondheidscoach gevolgd. Daarmee hebben zij hun rol als sleutelpersoon in de wijk verder versterkt. Omdat zij er zelf wonen, kennen zij de leefwereld, culturele achtergronden en uitdagingen van buurtgenoten als geen ander. Daardoor weten zij gezondheid bespreekbaar te maken op een manier die aansluit bij het dagelijks leven.

Hun inzet is breed en praktisch. Zo organiseren zij wandelgroepen, fietslessen en andere laagdrempelige activiteiten en voeren ze gesprekken over leefstijl, mentale gezondheid en welzijn. In de verschillende gezondheidshubs in de wijk ontmoeten bewoners en gezondheidscoaches elkaar. Hier ontstaan nieuwe initiatieven, kunnen inwoners terecht met vragen en wordt waar nodig samen gezocht naar passende professionele ondersteuning.

Deze aanpak laat zien wat mogelijk is wanneer bewoners niet alleen meepraten, maar ook meedoen en vormgeven. Kennis en ervaringen worden gedeeld via vertrouwde netwerken. Zo weten mensen elkaar makkelijker te vinden en te ondersteunen en nemen bewoners zelf initiatief voor activiteiten die aansluiten bij wat er in hun wijk nodig is.

Zo groeit eigenaarschap van binnenuit en ontstaat een sterkere, gezondere gemeenschap. Professionele ondersteuning blijft daarbij belangrijk, maar sluit aan op de talenten, relaties en energie die al in de wijk aanwezig zijn. Gezondheid wordt daarmee niet alleen iets van organisaties, maar steeds meer iets van de hele buurt.

HANDELINGSPERSPECTIEF

Bouw vanuit de kracht van de wijk

Werk met bewoners en sleutelpersonen die al vertrouwen en relaties in de wijk hebben. Geef hen niet alleen een stem, maar ook ruimte, ondersteuning en verantwoordelijkheid om zelf te handelen. Maak zichtbaar wat er met ideeën gebeurt en sluit aan bij initiatieven die al bestaan. De webinar 'Burgerparticipatie & Bewegen' en het ABCD-handboek bieden verdieping en praktische tips voor iedereen die een beweegcommunity wil opzetten of versterken.

OBSTAKEL 7

Ambities worden nog onvoldoende vertaald naar uitvoering

Veel gebiedsplannen bevatten overtuigende ambities voor gezondheid, leefbaarheid en kansengelijkheid. Ook de wens om bewegen daarin een grotere rol te geven wordt vaak breed gedeeld. Toch blijft de vertaling naar de dagelijkse praktijk soms achter.

Doelen zijn breed geformuleerd, maar het is niet duidelijk: welke actie eerst nodig is, wie verantwoordelijk is en wanneer een resultaat moet zijn bereikt. Zonder prioritering ontstaat een lange lijst van wensen en blijft voortgang afhankelijk van losse kansen of individuele inzet.

Operationaliseren betekent keuzes maken. Niet alles kan tegelijk. Een uitvoeringsagenda helpt om ambities op te delen in behapbare stappen en om per stap vast te leggen welke capaciteit, middelen en samenwerking nodig zijn. Ook monitoring hoort daarbij: niet als extra verantwoordingslast, maar om samen te leren wat werkt en waar bijsturing nodig is.

De stap van visie naar uitvoering wordt kleiner wanneer partners weten wat zij de komende maanden concreet gaan doen en wanneer zij opnieuw samen besluiten over het vervolg.

De kernvraag: hoe vertaal je een breed gedragen ambitie naar concrete stappen, verantwoordelijkheden en zichtbare voortgang?

Herkenbaar?

- Er is brede steun voor de ambitie, maar de eerstvolgende stap blijft onduidelijk.
- Acties hebben geen duidelijke eigenaar, planning of benodigde capaciteit.
- De voortgang wordt vooral besproken op basis van gevoel, in plaats van concrete afspraken of indicatoren.

PRAKTIJKVOORBEELD

Van gezondheidsambitie naar concrete programma's in Parkstad

In Parkstad Limburg ligt een duidelijke gezondheidsopgave. Stichting Gezond in Mijn Streek, opgericht door Roda JC Kerkrade, wil het aandeel inwoners dat de eigen gezondheid als goed of zeer goed ervaart verhogen van 71 naar minimaal 76 procent.

Die ambitie is voor 2025-2028 vertaald naar een programmatische aanpak rond sport, vitaliteit, educatie, sociale participatie en financiële fitheid. Daarbij ligt extra aandacht op kinderen, jongeren en kwetsbare groepen.

Zo is het Gezond in Mijn Streek Schoolprogramma bedoeld voor leerlingen uit groep 5 tot en met 8 en wordt het vooral aangeboden op scholen in wijken en gemeenten met een lage SES-score. Daarmee kiest de stichting bewust voor plekken waar financiële en gezondheidsachterstanden relatief groot zijn.

Daarnaast zijn er programma's als de Wijktoer, Walking Football en Voetbalherinneringen. Voor de uitvoering werkt de stichting samen met onder meer scholen, GGD Zuid-Limburg, zorg- en welzijnsorganisaties en het Nationaal Programma Heerlen-Noord.

Een goed voorbeeld van hoe een brede ambitie stap voor stap kan worden vertaald naar concrete programma's, doelgroepen en samenwerking in de uitvoering.

Bron: More2Win

HANDELINGSPERSPECTIEF

Maak van de ambitie een uitvoeringsagenda

Breng een brede ambitie terug tot een beperkt aantal prioriteiten en maak per actie concreet wie eigenaar is, wat ervoor nodig is, wanneer resultaat wordt verwacht en hoe partners samen volgen en bijsturen. Monitoring is daarbij geen extra verantwoordingslaag, maar een hulpmiddel om te leren en betere besluiten te nemen. De VitIndex kan hierbij ondersteunen. Dit interactieve dashboard bundelt data over sportvoorzieningen, gezondheid en beweeggedrag en laat zien waar extra inzet nodig is.

Van obstakel naar beweging

De zeven obstakels staan niet los van elkaar. Versnippering maakt borging moeilijker. Onduidelijk eigenaarschap vertraagt de uitvoering. En zonder verbinding met beleid blijven succesvolle initiatieven afhankelijk van tijdelijk geld en persoonlijke inzet.

De oplossing is zelden één nieuw project. De grootste winst ontstaat door voort te bouwen op wat er al is, partijen rond een gezamenlijke opgave te verbinden en stap voor stap duidelijkheid te creëren over keuzes, rollen en vervolg.

Daarvoor is een beweging nodig:

- van losse pilots naar een structurele aanpak;
- van tijdelijke contacten naar duurzame samenwerking;
- van sectoraal werken naar een gezamenlijke wijkopgave;
- van één enthousiaste kartrekker naar gedeeld eigenaarschap;
- van ambitie naar concrete uitvoering.

Begin niet met de vraag wat er nog bij moet. Begin met wat er al is, wat werkt en wat nodig is om dat samen verder te brengen.

Over de Beweegalliantie & NPLV

Sinds begin 2024 werkt de Beweegalliantie samen met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid om bewegen structureel onderdeel te maken van de gebiedsaanpak. Dit programma wordt gecoördineerd door het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, in nauwe samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Inmiddels ondersteunen we vijftien NPLV-gebieden bij het versterken van hun gebiedsplan én de uitvoering daarvan. We helpen om dagelijks bewegen toe te voegen aan nieuwe en bestaande plekken, initiatieven en samenwerkingen. Daarbij bouwen we mee aan een lokaal beweegecosysteem waarin bewoners, professionals en organisaties elkaar vinden en bewegen steeds meer zelf kunnen organiseren als onderdeel van de opgaven in hun wijk.

We brengen partijen en kennis bij elkaar, maken zichtbaar waar kansen en obstakels liggen en helpen om ambities te vertalen naar een aanpak die lokaal werkt én duurzaam kan worden geborgd.

Loop je in jouw gebied tegen één of meer van deze obstakels aan?

De Beweegalliantie denkt graag met je mee over wat er in jouw gebied nodig is om verder te komen.

Neem contact met ons op via info@beweegalliantie.nl

Beweegalliantie